KARVALAKKIOOPPERA

Hellevi Ikävalko
Valiokuntaneuvos
Valitovarainvaliokunta/Sivistys- ja tiedejaosto

HAKEMUS 31.10.2019

Kemijoen kulttuurituki ry hakee 40 000 euroa vuoden 1979 Lapin karvalakkilähetystöstä kertovan oopparan tuotantoon Rovaniemelle.

Taustaa

Vuonna 2017 perustettu Kemijoen kulttuurituki ry vaalii Lapin kulttuuriperintöä kulttuurin ja taiteen avulla. Yhdistys järjestää muiden muassa teatteriesityksiä. Ensimmäinen niistä oli vuonna 2019 ensi-illassa ollut kamarimusiikkia ja teatteria yhdistävä Minä ja Manueela -näytelmä, jota esitettiin Rovaniemellä ja alueen kylissä yhteensä kymmenen kertaa ja se keräsi lähes 700 katsojaa. Toisen yhdistyksen tuottaman näytelmän työnimenä on Kaksi äitiä. Sen ensi-ilta on keväällä 2021. Tuotannon painopiste keskittyy vuosina 2020 ja 2021 Rovaniemellä tammikuussa 2022 kantaesitettävään Karvalakkioopperaan, jonka esityspaikaksi on varmistunut Korundi-sali ja orkesteriksi arvostettu Lapin kamariorkesteri maailmankuulun John Storgårdsin johdolla.

Tavoite

Yhdistys tuottaa taiteellisesti erittäin korkeatasoisen oopperan metropolien ulkopuolelle Rovaniemelle. Vuoden 1979 Karvalakkilähetystö oli Lapin maakuntaliiton organisoima koko Lapin yhteinen hanke, joka eheytti maakunnallista identiteettiä. Niinpä myös Karvalakkioopperaan kuljetetaan yleisöä eri puolilta Lappia: Inarista, Ivalosta, Enontekiöltä, Muoniosta, Kittilästä, Sodankylästä, Kemijärveltä, Sallasta, Savukoskelta, Torniosta ja Kemistä. Oopperan arktinen aihe, eksoottisuus ja uusi sävellys Suomesta ovat kiinnostava kokonaisuus myös kansallisesti ja kansainvälisesti. Oopperan avulla yhdistys osoittaa, että korkeatasoista taidetta voidaan tuottaa Suomessa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle hallinnollisella talkootyöllä ja tekijöiden vahvalla sitoutumisella maakunnallisesti tärkeiden teemojen esille nostamiseen.

Ooppera nostaa taiteen avulla esille aikanaan Euroopan merkittävimmän lohijoen eli Kemijoen ikivanhan lohikulttuurin tuhoutumisen. Kun kolmekymmentävuotta eri oikeusasteissa kiertänyt kysymys Kemijoen kalakorvauksista palasi jälleen lähtöruutuun, Lapista lähti syksyllä 1979 junalla Helsinkiin 42:sta Kemijokivarren sodankäyneestä miehestä koostuva lähetystö, joka marssi oikeusministeriöön näyttävän julkisuuden saattelemana ja julisti, että jokivartisten ikiaikaiset oikeudet olivat hukkuneet sodanjälkeisen hyödyn aikakauden alle. Miehet nostivat julkisuuteen vuosikymmeniä eri oikeusasteissa käsitellyn kysymyksen siitä, kenelle kuuluu Kemijoen kalastusoikeus sekä kenen ja kenelle voimalaitosrakentamisesta aiheutuvat korvaukset tulisi maksaa.

Karvalakkioopperan erityisyys

Tarinan kerronnassa kohtaavat satu ja poliittinen trilleri, joka ei kaihda absurdejakaan piirteitä. Teoksessa on mukana myös huumoria, vaikka vanhojen elämänmuotojen ja kulttuurin katoamisen traagillisuus kulkevatkin teoksen vääjäämättömänä pohjasävelenä. Lisäksi oopperassa käydään kirjakielen ja murteen sekä lauletun ja puhutun tekstin välistä vuoropuhelua. Karvalakkioopperasta tekee erityisen se, että sen taustalla olevat vuoden 1979 tapahtumat perustuvat tosiasioihin, jotka on tallennettu laajaan dokumenttiaineistoon, jota ooppera hyödyntää sadunomaisen libreton taustalla. Yhteiskunnallisesti ooppera sisältää vastakkainasettelua monella tasolla: lohitalonpoika – valtio, kaupunki – maaseutu, vanha elämäntapa – kehitysusko sekä luonto – teknologia.

Suorituspaikka

Karvalakkioopperan kantaesityspaikaksi on päätetty Lapin kamariorkesterin Korundi-sali, jossa ooppera kantaesitetään tammikuussa 2022. Oopperaa esitetään Rovaniemellä tammikuun 2022 aikana yhteensä viisi kertaa. Yhdistys kuitenkin

selvittää edelleen mahdollisuuksia esittää oopperaa kesällä 2022 myös ulkotiloissa esimerkiksi Ukko Luostolla, Luoston Aittakurussa tai Äkäslompolossa.

Tuotannon tilanne

Karvalakkioopperan libreton ensimmäinen versio valmistui kesäkuussa 2019. Librettoa käytiin lävitse palaverissa, jossa olivat mukana kirjailija Sami Parkkinen, säveltäjä Tapio Tuomela, ohjaaja Erik Söderblom ja tuottaja Olli Tiuraniemi. Libreton toinen kommenttikierros ja palaveri pidetään 5.12.2019. Tämän jälkeen Olli Tiuraniemi kääntää tekstin peräpohjolan murteelle ja Sami Parkkinen ja Tapio Tuomela viimeistelevät libreton kieliasun sävellystyötä varten. Oopperan sävellystyö tapahtuu vuoden 2020 aikana. Pianopartituuri valmistuu maaliskuun loppuun mennessä vuonna 2021 ja orkesteripartituuri elokuun loppuun mennessä vuonna 2021 ja orkesteristemmat 1-2 kuukautta sen jälkeen.

Vuonna 2020 jatketaan taiteellisen tuotannon koordinointia, laulajien kartoitusta ja rekrytointia, kotimaisten ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden etsintää sekä yksityisen rahoituksen hankintaa oopperan ylöspanoa varten. Lisäksi aloitetaan oopperaan tulevan dokumentaarisen aineiston hankinta eri arkistoista sekä aineiston käytön suunnittelu osana oopperaa. Oopperan libretto käännetään sekä englanniksi että ruotsiksi.

Tuotannon rahoitus

Kemijoen kultuurituki ry on saanut vuosina 2018 ja 2019 Lapin Rahaston kärkihankerahoituksen, yhteensä 60 000 euroa, jonka turvin on kirjoitettu oopperan libretto, Minä ja Manueela -näytelmän käsikirjoitus ja ylöspano sekä tehdään oopperan sävellystyö.

Yhdistys hakee tukea valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja taidejaostolta vuodelle 2020 oopperan tuotantoon (taiteellinen tuontotiimi, solistien kartoitus ja rekrytointi, sopimukset, kotimaisten ja kv. yhteistyökumppaneiden hankinta, markkintointimateriaalin suunnittelu ja tuotanto, yksityisen rahoituksen hankinta ja alueelliset yhteistyökumppanit), orkesteripartituurin kirjoittamiseen, stemmoihin sekä lähetystöön liittyvän av-materiaalin kartoitukseen, hankintaan ja valmisteluun tuotantoa varten, **yhteensä 40 000 euroa**.

Lapin kamariorkesterin mukanaolo hankkeessa merkitsee sitä, että ooppera tulee Lapin kamariorkesterin ohjelmistoon, jonka arvo omarahoitusosuutena on 70 000 euroa. Lisäksi yhdistyksen tekemän talkootyön arvoksi voidaan laskea kymmeniätuhansia euroja vuodesta 2017 lähtien oopperan kantaesitykseen eli tammikuuhun 2022 asti.

Oopperan ylöspanon kustannukset vuonna 2021 ovat yhteensä 128 000 euroa ja siihen yhdistys hakee rahoitusta säätiöiltä ja yrityksiltä vuoden 2020 ja 2021 aikana.

Yhteistyökumppanit

Kuten jo edellä mainittiin niin Lapin kamariorkesteri on osaltaan sitoutunut hankkeeseen. Yhdistys käy koko ajan keskustelua myös Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kanssa erilaisista yhteistyömahdollisuuksista. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti ja graafisen suunnittelun oppiaine ovat jo ilmoittaneet halukkuutensa osallistua hankkeeseen. Lisäksi av-mediakulttuuri ja vaatetussuunnittelu ovat pyytäneet yhdistyksen edustajat keskustelemaan hankkeesta. Myös Rovaniemen Teatteri on ilmoittanut kiinnostuksensa hanketta kohtaan ja yhdistys neuvottelee teatterin kanssa yhteistyöstä syksyn 2019 aikana.

Yhdistys on käynyt keskusteluja myös Rovaniemen taidemuseon johtajan Hilkka Liikkasen kanssa siitä, miten taidemuseo voi osallistua osaltaan Karvalakkioopperan oheistapahtumiin. Keskusteluissa taidemuseon johtajan kanssa on päädytty siihen, että kuvataiteilija Markku Akseli Heikkilä tekee Korundin kahteen isoon näyttelysaliin oopperan yhteyteen

KARVALAKKIOOPPERA

Hellevi Ikävalko
Valiokuntaneuvos
Valitovarainvaliokunta/Sivistys- ja tiedejaosto

taidenäyttelyn, jossa Heikkilä esittää oman näkemyksensä Kemijoen lohesta ja sen loppumisen merkityksestä jokivarren kulttuurille. Näyttely on auki kolmen kuukauden ajan eli se avataan marraskuun puolivälissä 2021 ja se on auki helmikuun puoliväliin 2022.

Yhdistys aloittaa vuonna 2020 oopperan kansallisten ja kansainvälisten yhteystyökumppaneiden etsinnän. Vuoden kuluessa kartoitetaan, missä oopperaa voidaan esittää pääkaupunkiseudulla alkuvuodesta 2022 heti Rovaniemen jälkeen. Samalla kartoitetaan kesän 2022 musiikki- ja oopperafestivaalit Suomessa ja Pohjoismaissa. Karvalakkiooppera on tuotannoltaan suhteellisen ketterä, joten se on helppo liittää osaksi erilaisten musiikki- ja oopperafestivaalien tarjontaan.

Tekijät

Ooopperan tuottaa Kemijoen kulttuurituki ry. Oopperan libreton kirjoittaa kirjailija **Sami Parkkinen** ja sen kääntää peräpohjolan murteelle **Olli Tiuraniemi**. Parkkinen ja Tiuraniemi ovat tehneet taiteellista yhteistyötä jo yli kymmenen vuoden ajan. Vuonna 2008 Rovaniemen Teatterissa kantaesitettiin heidän näytelmänsä Mustan joen syke. Tiuraniemen ja Parkkisen kirjoittama Minä ja Manueela -näytelmä kantaesitettiin Rovaniemellä huhtikuussa 2019.

Oopperan säveltää monipuolinen, arvostettu ja kokenut säveltäjä **Tapio Tuomela.** Lapin kamariorkesterin taiteellinen johtaja **John Storgårds** on sitoutunut olemaan mukana oopperaprojektin toteuttamisessa. Oopperan ohjaa teatteri- ja oopperaohjaaja **Erik Söderblom**. Oopperan osa-aikaiseksi tuottajaksi rekrytoidaan oopperalaulaja **Jussi Merikanto**.

Kemijoen kulttuurituki ry: y-tunnus 2876395-8

www.karvalakkiooppera.fi

Pankkitiedot: Säästöpankki Optia Rovaniemi, FI68 4600 0010 8852 22

Terveisin

Olli Tiuraniemi
Kemijoen kulttuurituki ry
Hallituksen puheenjohtaja
Puhelin 0400 695 418
otiurani@gmail.com
www.karvalakkiooppera.fi